

Załącznik
do Uchwały Nr XVIII/.../2012
Rady Powiatu Wodzisławskiego
z dnia 31 maja 2012 r.

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
W POWIECIE WODZISŁAWSKIM
NA LATA 2012 - 2015**

Wodzisław Śląski 2012

I. WSTĘP

Uwarunkowania prawne Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy wynikają przede wszystkim z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., która gwarantuje każdemu obywatelowi ochronę przed wszystkimi rodzajami przemocy.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz postępowania wobec osób dotkniętych przemocą i stosujących przemoc określa ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

Ustawa ta zobowiązuje organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Do zadań własnych powiatu w myśl art.6 powołanej ustawy należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym, mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Innymi aktami prawnymi odnoszącymi się do zjawiska przemocy są:

- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, przyjęty Uchwałą nr 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 roku (RM 111-132-06).

Przemoc w rodzinie jest również przedmiotem regulacji wielu dokumentów międzynarodowych, takich jak umowy, konwencje, porozumienia, deklaracje itp., zalecających podejmowanie wszelkich niezbędnych działań w celu eliminacji przemocy i ochrony ofiar. Wszystkie one, wskutek ich ratyfikacji bądź implementacji, stanowią źródło prawa powszechnie obowiązującego także w Polsce. Wśród najważniejszych dokumentów należy wymienić m. in.:

1. Dokumenty ONZ:

- Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r.,
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r.,
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966r .,
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 1966 r.,
- Konwencja w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 r. ,
- Konwencja o Prawach Dziecka z 1989 r.,
- Deklaracja Wiedeńska i Program Działań z 1993 r.,
- Deklaracji o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r.,
- Deklaracja Pekinńska i Platforma Działania z 1995 r.;

2. Dokumenty Unii Europejskiej:

- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r.,
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 r.,
- Program Daphne (1997); Daphne II (2004-2007); Daphne III (2007-2013),
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI)),

- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (2006/C 110/115).

Poza aktami prawa powszechnie obowiązującego zagadnienie przemocy w rodzinie zostało uwzględnione w wielu dokumentach strategicznych i programowych administracji samorządowej i rządowej. Na szczelbu województwa problem przemocy w rodzinie został ujęty w:

- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020, przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 25 września 2000 r., nr I/24/1/2000,
- Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020r., przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 24 kwietnia 2006 r., nr II/47/4/2006,
- Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Śląskim na lata 2009-2013 r., przyjętym uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 9 kwietnia 2009 r., nr 782/257/III/2009.

Także z punktu widzenia powiatowych dokumentów strategicznych i programowych problem przemocy w rodzinie nie jest zagadnieniem nowym. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wodzisławskiego na lata 2005 – 2015 potraktowała przemoc jako jedno z głównych źródeł patologii w środowisku rodziny. W propozycjach przeciwdziałania zjawisku formułowała strategie pomocy interwencyjnej dla ofiary oraz penalizacji sprawców przemocy, zapewnienie pomocy psychologicznej i prawnej ofiarom przemocy i fachowej interwencji kryzysowej, a także profilaktykę i zapobieganie rozszerzaniu się zjawiska przemocy w rodzinie.

Zagadnienie zostało ujęte również w uchwalonym w 2011 r. Powiatowym Programie Zapobiegania Przemocy oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego na lata 2011 – 2014. Wśród głównych założeń tego opracowania można odnaleźć m.in. *„zapobieganie patologiom społecznym, jako zjawiskom kryminogennym, w szczególności uzależnieniom, przemocy w rodzinie itp.”*. Z tego powodu, a także dzięki dostrzeżeniu wagi problemu, wyodrębniono dla zagadnienia przemocy jeden z obszarów aktywności podmiotów zaangażowanych w realizację Programu.

II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY

1. Definicja przemocy w rodzinie

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

2. Fazy przemocy

Przemoc jest procesem, który tworzy cykle. Ma tendencje do powtarzania się. Toczy się w wymiarze dominacji po stronie osoby stosującej przemoc i uległości, która cechuje osobę doświadczającą przemocy. Większość ofiar nie doświadcza przemocy w sposób ciągły. Obecność cykli daje szansę lepszego wyjaśnienia procesu wiktyimizacji oraz zrozumienia „sposobu funkcjonowania” osób doświadczających przemocy.

W cyklu przemocy występują trzy niezależne od siebie fazy, zmienne pod względem intensywności i czasu trwania:

- faza narastania napięcia,
- faza gwałtownej przemocy (agresja sprawcy w tej fazie może stanowić dla ofiary bezpośrednie zagrożenie dla jej zdrowia i życia),
- faza miesiąca miodowego (faza przeprosin i deklaracji ze strony sprawcy).

To właśnie faza miodowego miesiąca najczęściej zatrzymuje ofiarę przy sprawcy.

Długotrwałe pozostawanie w kręgu przemocy powoduje wydłużanie się fazy narastania napięcia i gwałtownej przemocy „kosztem” fazy miodowego miesiąca.

3. Rodzaje przemocy

Przemoc w rodzinie może przybierać różnorakie formy. Najczęściej ujawnia się ona w postaci:

- przemocy fizycznej (obejmuje takie zachowania agresywne, jak popychanie, policzkowanie, szarpanie, kopanie, duszenie, bicie pięścią, ciskanie w kogoś przedmiotami, użycie broni, nieudzielenie koniecznej pomocy itp.),
- przemocy psychicznej (wyśmiewanie poglądów, religii, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, wyzywanie, upokarzanie, stosowanie gróźb itp.),
- przemocy seksualnej (wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych praktyk seksualnych lub seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka, wyśmiewanie zachowań seksualnych partnera itp.),
- przemocy ekonomicznej (odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny itp.),
- zaniedbywania – ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

4. Skutki przemocy

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno natychmiastowe i bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe i odległe w czasie problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

Wszystkie zdarzenia i przeżycia związane z wystąpieniem długotrwałej przemocy powodują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Osoby będące ofiarami przemocy charakteryzuje nadmierna czujność, wyczekiwanie sytuacji zagrożenia, nadmierne pobudzenie, czego konsekwencją są koszmary senne oraz dolegliwości psychosomatyczne. Takie traumatyczne wydarzenia niejednokrotnie niszczą kontakty społeczne, przyjaźń oraz miłość, powodują także zaburzenia regulacji emocji. Osoby, które doświadczyły przemocy nie radzą sobie z wybuchami agresji, są drażliwe, towarzyszą im niekontrolowane wybuchy płaczu lub

śmiechu, wzmożone napięcie oraz nerwowość. Ofiary często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie też bronią sprawcy, nie chcą zeznawać, odmawiają współpracy z policją, a nawet wycofują oskarżenia. Zachowania te wynikają zazwyczaj z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami.

Przemoc niesie ze sobą cierpienie fizyczne, rany, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc w rodzinie to także poważny problem społeczny. Przemoc, której się nie zwalcza przybiera bowiem na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

III. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2015, zwany dalej „Programem”, jest dokumentem opracowanym na podstawie wytycznych Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Program zakłada przede wszystkim:

- podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych na ochronę ofiar przemocy,
- edukowanie osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych postaw i zachowań,
- doskonalenie umiejętności kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Program w założeniu ma być opracowaniem wielowymiarowym, ponieważ przemoc w rodzinie należy rozpatrywać w wielu aspektach, w szczególności w aspekcie psychologicznym, prawnym, społecznym i moralnym. Perspektywa psychologiczna kieruje uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne kierujące przemocą. Umożliwia głębsze zrozumienie i przygotowanie skutecznych działań mających na celu zmiany w funkcjonowaniu zarówno osób doświadczających przemocy jak i sprawców.

Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w źródłach prawa i które są karalne. Najczęściej stosowany art. 207 Kodeksu Karnego dotyczy znęcania się fizycznego lub moralnego nad członkiem rodziny i przewiduje karę

pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 5 lat.

W perspektywie społecznej uwypuklają się czynniki związane z mitami i stereotypami mogącymi sprzyjać przemocy. Perspektywa ta wskazuje również siły tkwiące w społeczeństwie, które znacząco mogą przeciwstawiać się zjawisku przemocy. W ujęciu moralnym przemoc to krzywdzenie słabszego.

Z tego wieloaspektowego ujęcia problemu przemocy wynikają cztery kluczowe założenia Programu:

- systemowość,
- interdyscyplinarność,
- kompleksowość,
- efektywność.

Ich realizacja opierać się będzie na zaangażowaniu wszystkich podmiotów zajmujących się bezpośrednio czy też pośrednio problemem przemocy oraz ograniczaniem skutków jej stosowania, ścisłej współpracy specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji, a także pracy zespołowej. Ponadto program ukierunkowany jest na odkłamanie mitów i stereotypów oraz zmianę obyczajów i postaw sprzyjających i usprawiedliwiających przemoc w rodzinie.

IV. OBRAZ PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE WODZISŁAWSKIM

Trudno oszacować dokładnie rozmiary zjawiska przemocy występującej w rodzinach mieszkańców powiatu wodzisławskiego. Punktem wyjścia do opracowania Programu była analiza dotychczasowego stanu dokonana na podstawie danych Punktu Interwencji Kryzysowej, działającego w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, a także danych Powiatowego Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu, Powiatowej Komendy Policji w Wodzisławiu Śląskim, Prokuratury Rejonowej oraz Wydziałów II i VI Karnego Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim. Pozwoliła ona na identyfikację najbardziej istotnych problemów. W efekcie tej analizy określono także hierarchię celów, które należy osiągnąć.

W 2011 r. w ramach poradnictwa specjalistycznego w Punkcie Interwencji Kryzysowej, działającym w ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, udzielono wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, pedagogicznego oraz prawnego 238 osobom, w tym:

- konsultacji terapeutycznych- 138 osobom,
- konsultacji psychologicznych – 40 osobom,
- konsultacji terapeuty uzależnień – 60 osobom.

Z konsultacji psychologiczno–pedagogicznych oraz prawnych dla osób uwikłanych w przemoc (tzw. klientów ambulatoryjnych) w Powiatowym Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim w latach 2010 – 2011 skorzystało łącznie 756 osób, w tym: 628 kobiet i 128 mężczyzn. Co bardzo istotne, w latach 2010 – 2011 nastąpił wzrost liczby tej grupy klientów Ośrodka o ok. 10%. Ujawniany jest on przede wszystkim w grupie kobiet (wzrost o 34 osoby), co ilustruje poniższa tabela.

Tab. nr 1. Liczba klientów ambulatoryjnych, którzy w latach 2010-2011 korzystali z konsultacji w Powiatowym Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim.

Rodzaj konsultacji	2010		2011	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
Konsultacje psychologiczno-pedagogiczne	179	46	222	51
Konsultacje prawne	118	17	109	14
Ogółem	297	63	331	65

Źródło: dane Powiatowego Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie z siedzibą w Wodzisławiu Śl.

Tendencja wzrostowa jest zauważalna także w grupie klientów, którym udzielono całodobowego wsparcia w Ośrodku. O ile w 2011 r. pomocy udzielono łącznie 34 osobom, o tyle w pierwszym kwartale 2012 r. już osiemnastu. Rekordowy pod tym względem okazał się 2010 r., kiedy to pomocy stacjonarnej Ośrodek udzielił aż 67 osobom, w tym 21 kobietom, 3 mężczyznom i aż 43 dzieciom. Sytuację z uwzględnieniem płci i wieku klientów Ośrodka obrazuje tabela nr 2.

Tab. nr 2. Liczba mieszkańców powiatu wodzisławskiego, którym udzielono całodobowego wsparcia w Powiatowym Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim.

Rok	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
2010	21	3	43
2011	17	1	16
2012 (stan na 31.03.2012r)	10	-	8

Źródło: dane Powiatowego Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie z siedzibą w Wodzisławiu Śl.

Z punktu widzenia społecznego szczególnie niekorzystnym zjawiskiem jest wysoki stopień infantylizacji przemocy, tj. dużej liczby dzieci wymagających pomocy w związku z występowaniem przemocy w rodzinie. Skutki psychiczne znęcania się są dla nich szczególnie groźne i towarzyszą im nierzadko do końca życia.

Z danych statystycznych Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu wodzisławskiego, wynikających z działań podjętych przez Zespoły Interdyscyplinarne, wynika, iż w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 30 marca 2012 r. prowadzonych było 175 spraw w oparciu o procedurę Niebieskiej Karty¹. W tym okresie czasu 170 rodzin objętych było pomocą ze względu na przemoc w rodzinie.

Statystyki Komendy Powiatową Policji w Wodzisławiu Śląskim wskazują, iż w 2011 roku nieznacznie zmalała liczba interwencji domowych w porównaniu do 2010 roku. I tak w 2010 roku łączna liczba interwencji domowych wynosiła 3039, a w 2011 roku 2824. W tych latach odnotowano także nieznaczny spadek liczby sporządzonych Niebieskich Kart. W 2010 roku było ich 762, a w 2011 roku 713. Ze statystyk jednoznacznie wypływa też wniosek, iż Niebieskie Karty częściej były sporządzane w rodzinach mieszkańców miast niż wsi. W 2010 r. w miastach sporządzono 475 Niebieskich Kart, a na terenach wiejskich 287, zaś w 2011 r. na terenach wiejskich – 208, a w miastach – 505. Taka sytuacja jest efektem

¹ Niebieska Karta jest umownym określeniem na ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzoru formularzy „Niebieska Karta” – Dz. U. Nr 209, poz. 1245).

mniejszej niż w przypadku miast liczby ludności wiejskiej w powiecie. Tabele nr 3 – 5 przedstawiają zbiorczą statystykę Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śląskim w zakresie natężenia zjawiska przemocy domowej w powiecie wodzisławskim.

Tab. nr 3. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej

Wyszczególnienie	2010	2011
Liczba ofiar przemocy domowej ogółem	805	753
w tym: kobiety	575	657
w tym: mężczyźni	44	15
dzieci do lat 13	126	53
małoletni od 13 do 18 lat	60	28

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śl.

Tab. nr 4. Liczba sprawców przemocy domowej

Wyszczególnienie	2010	2011
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem	762	713
w tym: kobiety	44	24
w tym: mężczyźni	716	688
nieletni	2	1

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śl.

Tab. nr 5. Liczba przeprowadzonych interwencji Policji

Wyszczególnienie	2010	2011
Interwencje domowe ogółem	3039	2824
w tym dotyczące przemocy w rodzinie	762	713

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śl.

Z informacji Prokuratury Rejonowej w Wodzisławiu Śl. wynika z kolei, iż w latach 2010 – 2011 zostało skierowanych 257 aktów oskarżenia za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie. Dane te pozytywnie korelują ze statystyką Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śl. dotyczącą prowadzonych w latach 2010 – 2011 postępowań karnych za czyny określone w art. 207 § 1 KK, tj. fizycznego lub psychicznego znęcania się nad osobą

zależną od sprawcy. Wynika z niej, że w 2011 r. w stosunku do 2010 r. nastąpił nieznaczny spadek liczby skazanych za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie.

Tab. nr 6. Liczba prowadzonych postępowań za czyny określone w art. 207 § 1 KK

Rok	Liczba skazanych	Warunkowe zawieszenie kary	Obowiązkowe uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych
2010	130	119	7
2011	113	100	1

Źródło: Dane Wydziału II i Wydziału VI Karnego Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śl.

V. CELE PROGRAMU I KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH W JEGO RAMACH

Nawet pobieżna analiza intensywności występowania w powiecie wodzisławskim problemu przemocy w rodzinie wskazuje, że głównym celem programu powinno być ograniczenie skali występowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków przemocy. Realizację tego celu ujęto poprzez cele szczegółowe. Wszystkie one odnoszą się do postaw społecznych wobec problemu przemocy, dostępności oraz oferty instytucji świadczących profesjonalną pomoc i wsparcie dla osób uwikłanych w przemoc, poziomu jakości udzielania pomocy oraz współpracy na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy.

Program w ramach swojej wieloaspektowości wyznacza kierunki, w jakich powinny zmierzać działania podejmowane w jego ramach tak, aby były skuteczne, komplementarne i w miarę możliwości całościowe. Zdefiniować możemy je jako:

- podnoszenie świadomości dot. przemocy w środowisku lokalnym, profilaktyka i edukacja oraz upowszechnianie informacji na temat zjawiska przemocy i dostępnych w środowisku form pomocy,
- monitorowanie i diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- wzajemna współpraca i współdziałanie pomiędzy instytucjami i organizacjami zobligowanymi do podejmowania działań w obszarze zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, w tym szkolenia i rozwój umiejętności osób zajmujących się pomaganiem w sytuacji przemocy,

- rozwijanie form wsparcia dla osób uwięzionych w przemoc i poprawa jakości świadczonej im pomocy,
- prowadzenie działań odnoszących się do sprawców przemocy w tym oferowanie im pomocy terapeutycznej.

CEL GŁÓWNY:

**OGRANICZENIE SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE
NA TERENIE POWIATU WODZISŁAWSKIEGO
ORAZ SKUTKÓW PRZEMOCY**

CEL SZCZEGÓŁOWY:

1. Podniesienie poziomu świadomości społecznej oraz wiedzy mieszkańców powiatu wodzisławskiego na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz możliwości uzyskania pomocy

L.p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
1.	Edukacja mieszkańców powiatu wodzisławskiego, w tym dzieci i młodzieży w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz świadomości prawnej i konsekwencji wynikających z funkcjonowania osób i rodzin w relacji przemocy.	Realizacja programów profilaktycznych w zakresie m. in: - konstruktywnej komunikacji interpersonalnej, - porozumiewania bez przemocy, - modyfikowania agresywnych zachowań, - mediacji i umiejętności rozwiązywania konfliktów bez przemocy. Realizacja szkoleń nastawionych na umiejętności wychowawcze rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą i w rodzinach dotkniętych przemocą.	Liczba opracowanych programów. Liczba zorganizowanych zajęć. Liczba zrealizowanych programów. Liczba uczestników. Liczba środowisk i grup objętych szkoleniami.	bez dodatkowych nakładów budżet państwa/budżety jst/granty/fundusze unijne
2.	Promowanie postaw oraz działań wolnych od przemocy.	Upowszechnianie tematyki związanej ze specyfiką zjawiska przemocy poprzez opracowywanie i kolportowanie ulotek, plakatów, broszur. Współpraca z mediami i inicjowanie wymiany informacji pomiędzy mediami i instytucjami odpowiedzialnymi za profilaktykę i rozwiązywanie problemów przemocy w rodzinie. Współudział w organizowaniu kampanii społecznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, w tym organizacja konferencji/seminariów.	Liczba zrealizowanych akcji promujących program, w tym konferencji/seminariów. Nakład wydrukowanych ulotek, plakatów i broszur. Liczba informacji i artykułów w prasie i lokalnych portalach internetowych.	budżet państwa/budżety jst/granty/fundusze unijne bez dodatkowych nakładów. budżet państwa/budżety jst/granty/fundusze unijne

CEL SZCZEGÓŁOWY:

2. Poprawa skuteczności działań instytucji świadczących profesjonalną pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc oraz monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie

L.p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
1.	Wprowadzenie zasad systematycznego monitoringu i pogłębionej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu wodzisławskiego.	<p>Zbieranie i uaktualnianie informacji na temat rozmiarów zidentyfikowanego zjawiska przemocy rodzinie, jego rodzajów oraz zasobów poszczególnych podmiotów, w oparciu o istniejące statystyki oraz nowe wprowadzone narzędzia pomiaru (statystyki policyjne, sądowe, dane z ośrodków pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, szkół, przedszkoli, ośrodków terapii uzależnień, instytucji ochrony zdrowia i innych instytucji oraz badania przeprowadzone wśród mieszkańców).</p> <p>Przeprowadzenie badań pozwalających określić postawy, poziom wiedzy i kwalifikacje pracowników służb i instytucji udzielających pomocy rodzinom z problemem przemocy oraz opracowanie zapotrzebowania na szkolenia niezbędne do skutecznego pomagania.</p> <p>Przygotowywanie raportów o przemocy.</p>	<p>Raport z opracowania diagnozy dotyczącej skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu wodzisławskiego.</p> <p>Liczba innych opracowanych raportów, sprawozdań i badań.</p> <p>Liczba podmiotów od których pozyskano dane.</p>	bez dodatkowych nakładów
2.	Integracja środowisk i działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	<p>Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego.</p> <p>Prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarny zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, - rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, - inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, - opracowania procedur postępowania i monitorowania realizacji Programu, - umożliwienie wymiany doświadczeń, - promocję dobrych praktyk pomiędzy podmiotami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy. 	<p>Dokument powołujący Zespół Interdyscyplinarny.</p> <p>Liczba odbytych spotkań konsultacyjnych Zespołu.</p>	bez dodatkowych nakładów
3.	Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji	Organizowanie szkoleń/konferencji/warsztatów/seminariów tematycznych dla osób profesjonalnie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	<p>Liczba przeprowadzonych szkoleń.</p> <p>Liczba uczestników</p>	budżet państwa/budżety jst/granty/fundusze unijne

	zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	Szkolenia w zakresie przemocy w rodzinie dla kuratorów sądowych, nauczycieli, pedagogów, psychologów Uruchomienie przez Zespół Interdyscyplinarny dostępu do własnych zasobów merytorycznych.	szkoleń. Liczba środowisk i grup objętych szkoleniami.	
4.	Wsparcie dla osób profesjonalnie pomagających, w tym w formie superwizji	Zapewnienie pomocy psychologicznej - superwizji dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	Liczba odbytych superwizji. Liczba uczestników superwizji.	budżet państwa/budżety jst/granty/fundusze unijne

CEL SZCZEGÓŁOWY:

3. Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie

L.p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
1.	Działania korekcyjno – edukacyjne.	Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne i socjalne dla osób stosujących przemoc. Zajęcia korekcyjno – edukacyjne w zakresie radzenia sobie ze stresem, agresją, konfliktem – indywidualne i grupowe. Treningi TZA (Trening Zastępowania Agresji).	Liczba programów korekcyjno – edukacyjnych. Liczba osób oraz kategoria osób uczestników programów korekcyjno – edukacyjnych. Liczba osób rozpoczynających program. Liczba osób kończących program.	budżet państwa/budżety jst/granty/fundusze unijne
2.	Wzmocnienie prawnych aspektów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Opracowanie procedur w zakresie działań obejmujących pracę ze sprawcą przemocy. Opracowanie procedur postępowania przez instytucje wobec sprawców przemocy.	Liczba skierowań do programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy. Liczba sprawców zobowiązanych wyrokiem sądu do udziału w zajęciach korekcyjno – edukacyjnych. Liczba sprawców izolowanych od osób krzywdzonych.	bez dodatkowych nakładów

CEL SZCZEGÓŁOWY:

4. Ograniczenie negatywnych skutków przemocy dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie

L.p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
1.	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i świadkom przemocy, pozostającym w rodzinie w dotychczasowym miejscu zamieszkania.	<p>Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, prawne, socjalne.</p> <p>Praca socjalna.</p> <p>Interwencja kryzysowa.</p> <p>Telefon zaufania.</p> <p>Promocja „Niebieskiej Karty”.</p> <p>Praca psychologiczna i terapeutyczna z dorosłymi, młodzieżą i dziećmi: terapia indywidualna i grupowa (różnych grup wiekowych), grupy psychoedukacyjne z elementami psychoterapii, grupy wsparcia, grupy samopomocowe, formy warsztatowe: praca nad relacjami w rodzinie z przemocą, umiejętnościami interpersonalnymi i społecznymi; warsztaty dla rodzin.</p>	<p>Liczba osób korzystających z pomocy psychologicznej, pedagogicznej, rodzinnej, prawnej, socjalnej, terapii, grup psychoedukacyjnych, grup wsparcia, grup samopomocowych, warsztatów.</p> <p>Liczba przeprowadzonych interwencji.</p> <p>Funkcjonowanie telefonu zaufania.</p>	budżet państwa/budżety jst/granty/fundusze unijne
2.	Udzielanie i zapewnienie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania lub opuszczenia rodziny.	<p>Udzielanie bezpiecznego schronienia osobom dorosłym lub rodzinom dotkniętym przemocą.</p> <p>Udzielanie bezpiecznego schronienia dzieciom - ofiarom przemocy (rodziny zastępcze pełniące zadania pogotowia rodzinnego, placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego).</p> <p>Praca socjalna z osobami dotkniętymi przemocą.</p>	Liczba osób, którym udzielono bezpiecznego schronienia oraz pracy socjalnej.	budżet państwa/budżety jst/granty/fundusze unijne

VI. BENEFICJENCI PROGRAMU

Wszelkie cele i działania podejmowane w ramach niniejszego Programu ukierunkowane są na poprawę sytuacji osób doznających przemocy w rodzinie oraz ochronę rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy w rodzinie niezbędne jest stworzenie systemu opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, zwłaszcza sieci instytucji oraz kadry specjalistów, ich kwalifikacji i umiejętności.

Adresatami Programu w zamierzeniu są:

1. Osoby doznające przemocy w rodzinie, w szczególności:
 - dzieci,
 - współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych,
 - osoby starsze,
 - osoby niepełnosprawne.
2. Sprawcy przemocy w rodzinie,
3. Świadkowie przemocy w rodzinie,
4. Przedstawiciele instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy,
5. Społeczność lokalna.

VII. REALIZATORZY PROGRAMU

Program realizowany będzie przez instytucje i organizacje zobowiązane do działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności przez:

- Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu Śląskim,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim,
- Powiatowy Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim,
- ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu wodzisławskiego,
- miejskie i gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Prokuraturę,
- Policję,
- Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach,
- Powiatowy Ośrodek Wsparcia „Perła”,
- placówki oświatowe,
- placówki służby zdrowia,
- poradnie ds. uzależnień,
- organizacje pozarządowe,
- lokalne media.

Kluczową rolę w realizacji Programu odgrywać będzie Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który zostanie powołany przez Starostę Wodzisławskiego. Prace Zespołu koordynować będzie Dyrektor Powiatowego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim. Szczegółowe zakresy obowiązków, organizacja, tryb funkcjonowania i struktura zostanie określona w toku prac Zespołu. Uwzględnić one będą ustawowe umocowanie i uprawnienia podmiotów reprezentowanych w Zespole.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie będzie inicjować i koordynować wprowadzane rozwiązania i procedury, opracowywać na podstawie analizowanych zestawień, sprawozdań, badań i raportów poszczególne elementy docelowego Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Przedstawiciele instytucji i podmiotów w ramach Zespołu służyć będą wiedzą i informacją w zakresie kompetencji tych instytucji i własnych procedur, podejmowanych przez nie działań, potrzeb i możliwości realizacji zgłaszanych wzajemnych oczekiwań.

VIII. MIEJSCE I CZAS REALIZACJI

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2015 będzie realizowany na terenie powiatu wodzisławskiego. Wdrażanie Programu rozpocznie się po jego uchwaleniu przez Radę Powiatu i będzie kontynuowane do 2015 r. Zadania zaplanowane do realizacji w ramach programu będą wdrażane w formie ciągłej.

IX. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Ocena realizacji programu będzie dokonywana raz w roku przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i przedstawiana Radzie Powiatu najpóźniej w II kwartale roku następnego. Program jest dokumentem, którego uzupełnienie i poszerzenie o nowe cele i zadania jest możliwe w każdym czasie, o ile okaże się to konieczne. Jego opracowanie ma na celu skuteczniejsze, efektywniejsze i pełniejsze zapewnienie pomocy

i wsparcia osobom uwięzonym w przemoc w powiecie wodzisławskim. Monitorowanie realizacji Programu będzie odbywać się w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty te składać będą do końca stycznia każdego roku.

X. FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja zadań ujętych w celach szczegółowych w znacznej części uzależniona będzie od środków finansowych zaplanowanych w corocznym budżecie powiatu. Zadania programu zlecane organizacjom pozarządowym, będą uwarunkowane środkami finansowymi przewidzianymi na okres roku w budżecie powiatu oraz własną kondycją finansową tych organizacji.

Środki na realizację i obsługę zadań z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez powiat, zapewnia budżet państwa. Istnieje także możliwość starania się o środki zewnętrzne z funduszy Unii Europejskiej, a także dotacje z budżetu państwa oraz uzyskanie grantów z innych źródeł. Realizacja części zadań nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych, gdyż są to działania wynikające z zadań statutowych realizatorów programu.

XI. KOORDYNACJA PROGRAMU

Koordynatorem Programu jest Powiatowy Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim.